

200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΠΕΤΡΟΜΠΗΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ

Ο ηγέτης της Μάνης
στην Ελληνική Επανάσταση

Αθανάσιος Συροπλάκης

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Συμβολή στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 ... 11

ΜΟΙΡΑΙΑ ΑΚΥΡΩΣΗ.....23

1

Τα προεπαναστατικά χρόνια.....27

Οι Μαυρομιχαλαίοι27

Τα Ορλωφικά και η είσοδος στην πολιτική

ζωή της Μάνης32

Μπέης της Μάνης.....41

Περιγραφές και προσλήψεις.....46

2

Έφτασε ο «καλός καιρός»52

Η Εταιρεία των Φιλικών.....52

Η μύηση.....55

Οι σπασμοί της εθνικής γέννας65

3	
Στις φλόγες του Αγώνα	75
Η έναρξη.....	75
Η εξάπλωση.....	83
Διοίκηση	88
Ανασύνταξη.....	94
Εμφύλιοι πόλεμοι	103
Αντιμέτωπος με τον Ιμπραήμ.....	113
4	
Απο το περιθώριο στην καταξίωση.....	120
Η ώρα του Κυβερνήτη.....	120
Αντιπολίτευση	123
Η ρήξη.....	129
Η δολοφονία.....	133
Το τέλος	142
ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ	148
ΠΗΓΕΣ	161
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	167
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	175

Μοιραία ακύρωση

Η 26η Σεπτεμβρίου/8η Οκτωβρίου του 1831 ήταν μια ιδιαίτερα κρίσιμη ημέρα. Ύστερα από πολλές αποτυχημένες προσπάθειες συμφιλίωσής τους, ο Πέτρος Μαυρομιχάλης και ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας είχαν δεχτεί να υποχωρήσουν στις απαιτήσεις τους και να συναντηθούν στη ναυαρχίδα του Ρώσου ναυάρχου Πιοτρ Ιβάνοβιτς Ρίκορντ, προκειμένου να επιτύχουν έναν έντιμο συμβιβασμό. Ο Μαυρομιχάλης θα αναγνώριζε την ενοχή του στη διαμάχη του με τον Καποδίστρια κι εκείνος ως αντάλλαγμα θα αμνήστευε τον ίδιο και τους συγγενείς του για την αντιπολιτευτική τους δράση κατά το προηγούμενο διάστημα. Ωστόσο, η προσπάθεια συνδιαλλαγής των δύο ανδρών δεν καρποφόρησε. Επηρεασμένος από ένα αντικυβερνητικό δημοσίευμα στον βρετανικό Τύπο, ο Καποδίστριας άλλαξε γνώμη και ακύρωσε τη συνάντησή του με τον γέροντα Μανιάτη, διατάσσοντας την επιστροφή του στη φυλακή του Ιτς Καλέ.⁵ Αμέσως συναισθήματα οργής και απόγνωσης κατέκλυ-

σαν τον Μαυρομιχάλη. Είχε πιστέψει πως ο «δύσκολος καιρός» για την οικογένειά του επρόκειτο πολύ σύντομα να τελειώσει και πως ο ίδιος θα αναλάμβανε ξανά ηγετική θέση ανάμεσα στους Έλληνες. Οι προσδοκίες του διαψεύστηκαν. Ο γιος του Γεώργιος και ο αδελφός του Κωνσταντίνος, οι οποίοι βρίσκονταν υπό αυστηρή επίτηρηση στο Ναύπλιο, πληροφορήθηκαν μέσα στην ίδια ημέρα το ναυάγιο των ελπίδων τους για συμβιβασμό της οικογένειάς τους με τον Κυβερνήτη. Τότε αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν εναντίον του το τελευταίο όπλο που είχαν στη διάθεσή τους.

Το πρωί της επόμενης ημέρας, της 27ης Σεπτεμβρίου, ο Ιωάννης Καποδίστριας, ακολουθώντας το συνηθισμένο κυριακάτικο πρόγραμμά του, ξεκίνησε για την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα στο Ναύπλιο για να παραστεί στη Θεία Λειτουργία. Πηγαίνοντας προς την εκκλησία αντίκρισε τον Γεώργιο και τον Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη να στέκονται αριστερά και δεξιά της κεντρικής πύλης, εμποδίζοντάς του την είσοδο. Προς στιγμήν κοντοστάθηκε, θυμήθηκε τις προειδοποιήσεις των στενών συνεργατών του σχετικά με τις φήμες πως ορισμένα στελέχη της αντιπολίτευσης σκόπευαν να τον δολοφονήσουν. Σχεδόν αμέσως όμως αποφάσισε να μην οπισθοχωρήσει μπροστά στη θέα των δύο ανδρών και συνέχισε την πορεία του. Όταν ο Κυβερνήτης έφτασε στην είσοδο του ναού, οι δύο Μαυρομιχалаίοι έκα-

ναν την κίνησή τους. Ο Κωνσταντίνος πυροβόλησε τον Κυβερνήτη στο κεφάλι, ενώ ο Γεώργιος τον μαχαίρωσε στην κοιλιά. Ο θάνατος του Ιωάννη Καποδίστρια ήταν ακαριαίος.⁶ Η σωματοφυλακή του Κυβερνήτη αντέδρασε αμέσως και τραυμάτισε τον Κωνσταντίνο, εμποδίζοντας τη διαφυγή του. Εκείνος υπέκυψε στα τραύματά του λίγο αργότερα, αφού πρώτα διαπομπεύτηκε από το εξαγριωμένο πλήθος, το οποίο ζητούσε να εκδικηθεί τον θάνατο του Κυβερνήτη. Η σορός του σύρθηκε στις πλατείες του Ναυπλίου και στη συνέχεια πετάχτηκε στη θάλασσα. Εν αντιθέσει με τον θείο του, ο Γεώργιος κατόρθωσε να ξεφύγει από τα πυρά της σωματοφυλακής του Καποδίστρια καταφεύγοντας στη γαλλική πρεσβεία, όπου και έγινε δεκτό το αίτημά του για παροχή ασύλου. Ωστόσο, ο επικεφαλής της γαλλικής διπλωματικής αποστολής στην Ελλάδα Αχιλλέας Ρουάν δεν κατάφερε να τον προστατέψει. Υπό τον κίνδυνο της εισβολής του μαινόμενου πλήθους στην πρεσβεία, παρέδωσε τον Γεώργιο Μαυρομιχάλη στις αρχές της πόλης. Μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του Οκτωβρίου ο νεαρός Μαυρομιχάλης δικάστηκε και εκτελέστηκε, πληρώνοντας το τίμημα των πράξεών του.⁷

Η δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια από τους Μαυρομιχαλαίους αμαύρωσε την εικόνα τους ανάμεσα στους Έλληνες. Οι Μαυρομιχαλαίοι στιγματίστηκαν ως «πατροκτόνοι» από τους υπερασπιστές του έργου του

άτυχου Κυβερνήτη, ο οποίος κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησής του ήρθε σε ευθεία αντιπαράθεση μαζί τους, και ιδιαίτερα με τον αρχηγό της οικογένειας, τον Πέτρο Μαυρομιχάλη. Ως εκ τούτου, τα ανδραγαθήματα του Πέτρου Μαυρομιχάλη και των συγγενών του κατά τη διάρκεια του Αγώνα των Ελλήνων για την Ανεξαρτησία υποβαθμίστηκαν.

Είναι αναγκαίο λοιπόν να επαναξιολογηθεί και να αποτιμηθεί η προσφορά του Μανιάτη αγωνιστή στην Επανάσταση του 1821, ανεξάρτητα από τις αγκυλώσεις και τις προσωπικές πεποιθήσεις των σύγχρονων με τον ίδιο προσώπων, καθώς και των προσλήψεων των νεότερων γενεών. Σε αυτό το βιβλίο εξετάζεται ο βίος του Πέτρου Μαυρομιχάλη, με έμφαση στην πολιτική και στρατιωτική του δράση στα τόσο αποφασιστικά για τον Ελληνισμό χρόνια του τέλους του 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα. Πρόκειται ταυτόχρονα για μια προσπάθεια επαναξιολόγησης μιας έντονης σχέσης, που δυστυχώς αποδείχθηκε ολέθρια, ανάμεσα σε δύο από τις ισχυρότερες προσωπικότητες του επαναστατημένου Ελληνισμού. Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης και Ιωάννης Καποδίστριας συμπυκνώνουν με τον πιο εύγλωττο τρόπο τις αρετές, τα πλεονεκτήματα, αλλά και τις αντιφάσεις και τις αγκυλώσεις της προεπαναστατικής, κατακερματισμένης Ελληνικής Χερσονήσου, που βίωσε με δραματικό τρόπο τις ωδίνες της νέας εποχής.

Η Ελληνική Επανάσταση κατατάσσεται
δικαιολογημένα στις μεγάλες επαναστάσεις
που σφράγισαν την εποχή της Νεωτερικότητας.
Η συμπλήρωση διακοσίων ετών από την έκρηξη
της έχει εύλογα κορυφώσει το ενδιαφέρον.

Η Σειρά 200 χρόνια από την Επανάσταση
φιλοδοχεί να συνεισφέρει στη δημόσια
ιστορία και στον διάλογο για τον χαρακτήρα
και τις μορφές της Παλιγγενεσίας των Ελλήνων.

Στο βιβλίο αυτό σκιαγραφείται, δίχως εξωραϊσμούς και
αποσιωπήσεις, το πορτρέτο του Μανιάτη προύχοντα, η
συνεισφορά του οποίου υπήρξε καταλυτική για την Ελληνική
Επανάσταση. Δεν δίστασε να ασκήσει κριτική στους
επαναστατημένους Έλληνες για τη στάση τους την περίοδο
των εμφυλίων πολέμων, τονίζοντας την ανάγκη της συσπείρωσής
τους για την επίτευξη της ανεξαρτησίας. Παρά το γεγονός ότι
αποτελέσε έναν από τους πρώτους υποστηρικτές του Ιωάννη
Καποδίστρια, τάχθηκε κατά των μέτρων του, ερχόμενος σε
σύγκρουση μαζί του. Η δολοφονία του Κυβερνήτη από τους
συγγενείς του Πετρόμπεη αμαύρωσε την εικόνα της οικογένειάς
του, γεγονός που εξακολουθεί έως και σήμερα να αποτελεί
πρόσκομμα στην καθολική αναγνώριση της προσφοράς του
στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

ISBN: 978-618-03-2197-5

9 786180 321975

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 82197